Danmark

Advarer mot professorflukt

Feilslåtte fusjoner, inkompetente instituttledere, manglende forskningsfrihet og forbud mot kritikk gjør at danske forskere spekulerer i exitmuligheter, ifølge professor i statsvitenskap Tim Knudsen ved Københavns Universitet.

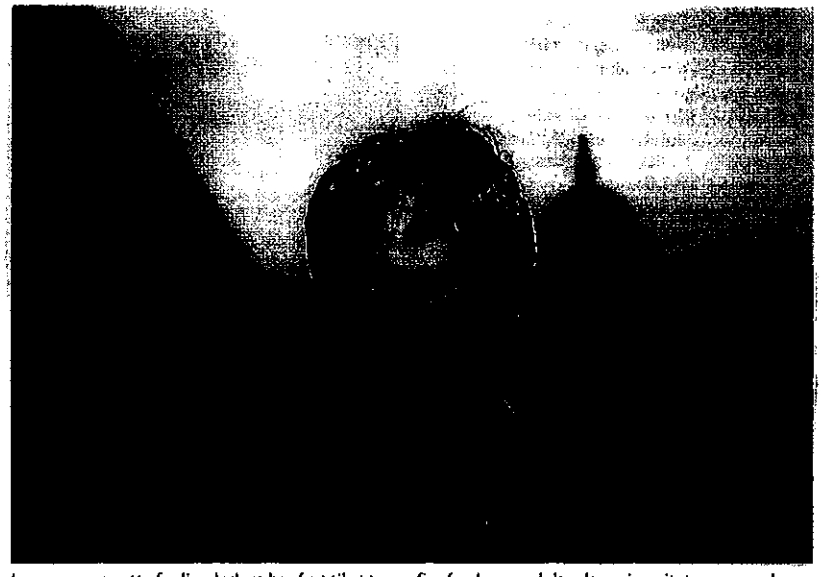

Loven om ansatte faglige ledere har ført til at tre av fire forskere ved danske universiteter mener de har fått mindre medarbeiderinnflytelse. Professor Tim Knudsen mener Danmark står foran en rekrutteringskrise. (Foto: Pia Eikaas)

I en fersk undersøkelse svarer over halvparten av de vitenskapelig ansatte ved to danske universiteter at den nye universitetsloven har forringet deres mulighet til å kritisere ledelsen og universitetet generelt. Den nye loven, som trådte i kraft i 2004, gir eksternt styreflertall og ansatte ledere på alle nivåer i de danske universitetene. Tre av fire forskere ved Danmarks Tekniske Universitet og Aarhus Universitet oppgir at de har fått mindre medarbeiderinnflytelse etter at loven trådte i kraft, ifølge avisen Information.

Dysset ned

Professor Tim Knudsen ved Københavns Universitet (KU) er ansatt ved Institut for Statskundskab og er en kritiker av eksternt styre, ansatte ledere og innfusjonering av institutter for oppdragsforskning ved universitetene. Han er også meget kritisk til Videnskabsministeriets styring av sektoren. Ifølge professor Knudsen blir alle disse forholdene forsøkt dysset ned av lederne i de fusjonerte sektorforskningsinstituttene, som stopper munnen på ansatte som uttaler seg kritisk i offentligheten.

Revisjonen utsatt

– Nerven i den vitenskapelige utviklingen er kritikken, både mot hverandre og en selv, og i Danmark frykter vi at kritikken blir lagt til lukkede fora, sier Knudsen til Forskerforum. Han mener vitenskapsminister Helge Sander lider av nesten total mangel på innsikt i universitetet når han tvinger gjennom endringer uten å ta hensyn til hva de vitenskapelig ansatte mener. Under høringen høsten 2002 gikk et flertall av universitetene imot den nye loven.

Universitetspolitisk ordfører i Det Radikale Venstre, Charlotte Fischer, sier til Forskerforum at den danske universitetssektoren er under sterkt press på grunn av ny universitetslov og fusjoner.

– Vi har krevd evaluering av den nye universitetsloven allerede til neste år, men regjeringen sørger for at det blir først i 2009. Det er så mye bråk og kritikk fra medarbeidere om deres forskningsfrihet at vi er nødt til å undersøke nærmere, sier Fischer. Gjennom et forlik utsatte Folketinget evalueringen av universitetsloven til 2009 for å kunne ta med fusjonene. Problemet ligger, ifølge analytikere, hos Socialdemokraterne, som bidro til å gi Venstre-regjeringen flertall for den nye loven i 2003. Nå viser Socialdemokraterne tegn til en gradvis endring.

Udyktige ledere

I mellomtiden vil sjefer uten kollegial oppbakking gjøre det mindre attraktivt å være forsker ved danske universiteter, tror statsviter Tim Knudsen.

– Instituttlederne får i dag makt til å styre hva det skal forskes på, uten forankring i et faglig hierarki. Vi ser at vitenskapelig personale som ikke oppnår stilling som professorer etter faglig bedømmelse i stedet dukker opp som instituttledere med styringsrett. Der kan de få en langt større faglig innflytelse enn de som er klart mer faglig anerkjente enn dem selv, påpeker Knudsen. Dermed forlater en stor del av de ansatte stillingene sine dersom de har anledning til det, konstaterer statsviteren.

– Vi har allerede et rekrutteringsproblem, i alle fall på mitt område, fordi forskerveien er lang og trang og lønnen er ikke konkurransedyktig. Hvis man rører ved forskningsfriheten, blir det verre, sier han.

21 milliarder til globalisering

Striden om de danske universitetene henger i høy grad sammen med globaliseringsstrategien, som skal bringe Danmark i takt med Bologna-satsingen i EU. Kampen står mellom VK-regjeringens ønske om mer kontraktstyrt forskning og opposisjonens ønske om høyere andel basismidler ved universitetene. I november kom Folketinget til et historisk forlik om å gi universitetene 60 prosent frie basismidler, mot regjeringens ønske om å dele 50/50. Forliket skyldtes at Dansk Folkeparti (DF), regjeringens mest trofaste støtteparti, endret sitt syn på konkurransebaserte midler til forskning og dermed sikret opposisjonen flertall.

Det er satt av 21 milliarder kroner til globaliseringsstrategien fram til 2012.

Av Andreas Høy Knudsen

Fakta

Fusjoner i Danmark

Planen om å kutte fra 12 til seks universiteter og innlemme 25 sektorforskningsinstitutter ble avsluttet i november. Vitenskapsminister Helge Sander gav opp å fjerne instituttene GEUS (Danmarks og Grønlands Geologiske Undersøgelse), AMI (Arbejdsmiljøinstituttet) og SFI (Socialforskningsinstituttet). De 22 øvrige er innlemmet i ni universiteter.

Danmarks Farmaceutiske Universitet og Landbohøjskolen er slått sammen med Københavns Universitet. Danmarks Pædagogiske Universitet og Handelshøyskolen i Aarhus fusjoneres med Århus Universitet. Copenhagen Business School får fortsette selvstendig.

Ny dansk universitetslov

Loven trådte i kraft 1.januar 2003 og omgjorde danske universiteter til selveiende stiftelser med eksternt styreflertall og ansatte ledere på alle nivåer i organisasjonen.

Konsekvensene

Alle lektorer på Danmarks Tekniske Universitet (DTU) og Aalborg Universitet (AAU) har fått skriftlige spørsmål fra avisen Information om hvilke endringer de ser som følge av den nye universitetsloven fra 2003:

1. Mener du at universitetsloven generelt har forringet forskningsvilkårene dine?

Ja: 48 prosent (DTU), 77 prosent (AAU)
Nei: 33 prosent (DTU), 16 prosent (AAU)

2. Er din forskningsfrihet begrenset etter at universitetsloven kom?

Ja, vesentlig: 8 prosent (DTU), 11 prosent (AAU)
Ja, litt: 29 prosent (DTU), 40 prosent (AAU)
Uendret: 44 prosent (DTU), 38 prosent (AAU)
Nei: 2 prosent (DTU), 1 prosent (AAU)

3. Er du blitt mer avhengig av eksterne finansieringskilder?

Ja, vesentlig: 25 prosent (DTU), 39 prosent (AAU)
Ja, litt: 35 prosent (DTU), 40 prosent (AAU)
Uendret: 21 prosent (DTU), 14 prosent (AAU)
Nei: 0 prosent begge

Forskningsrådet justerer strategi

Nye forskningspolitiske signaler, nye samfunnsutfordringer og utviklingen i nasjonale og internasjonale FoU-systemer gjør det naturlig å vurdere om Forskningsrådets strategi bør oppdateres, skriver de på egne hjemmesider. Med dette som bakgrunn har Forskningsrådet utarbeidet

Marin forskning trenger et landslag

– Forskningen i Norge er lite koordinert og preges av mange sinte miljøer. Det er ønskelig om det skulle ryddes opp i dette halv-ikke-sett-det-der, sier forskningsdirektør Ole Torrissen til Norsk fiskeoppdrett. Ole Torrissen ved Havforskningsinstituttet mener at Norge trenger et forskningslandslag.

Fusk-komiteen i gang

I slutten av september i år kom det frem en sak om mulig forskningsfusk ved UMB og UiO. Komiteen som skal gjennomgå saken hadde sitt første møte i desember. Rapporten skal overleveres i september 2007. Komiteen er oppnevnt av Universitetet for

Forlagene melker universitetene

Samtlige finansiering forskning [illegible] tarer blir [illegible] som tjener [illegible] forskersamfunnet. Dag Strømsø i [illegible] mer positive til en vurdering om vilkårene [illegible] 30 milliarder kroner [illegible] kommersielle [illegible] vekst [illegible] til internasjonale [illegible]

Forskningsjuks ut av skapet

[illegible] kunder [illegible] forskningsjuks [illegible] forskere [illegible] Time [illegible]